

Het Permanent Strafhof in actie

- ▶ Een Hof zonder doorzettingsmacht in de Haagse Duinen
- ▶ De USA, de Volksrepubliek China, de Russische Federatie gaven in 1998 aan het Statuut van Rome niet te erkennen
- ▶ De USA zei dat het optrad als militaire trustee van de wereldgemeenschap
- ▶ Het had daarom constant legerafdelingen extraterritoriaal op de been
- ▶ Het ICC mocht daarover nooit jurisdictie claimen

Het Adversarial system betekent: equality of arms

- ▶ Het ICC absorbeerde de rechtsmacht van ICTY zoals deze voortging op die van het Neurenbergtribunaal
- ▶ Dat houdt in dat de partijen ter openbare zitting gelijkelijk moeten kunnen beschikken over alle bewijsmateriaal en ook over de bewijsgaringsmethodes moeten kunnen oordelen wat verdragsmatigheid, wetmatigheid, rechtmatigheid en behoorlijke verkrijgingswijze, ook privaatrechtelijk bezien.
- ▶ De rechtshulpverlening door andere staten dan het gastland moet in deze evidentiary-test ook betrokken worden, zoals de overlevering, uitlevering, doorlevering van verdachten, getuigen, slachtoffers en hun bloed- en aanverwanten. De neutraliteit van het gastland is daarom mede een direct inroepbare waarborgnorm ter schraging van **due process**.

Het adversarial system is niet vanzelfsprekend

- ▶ Landen die delen in de canoniekrechtelijke traditie kennen een inquisitoriaal stelsel
- ▶ Dat legt de nadruk op het gerechtelijk vooronderzoek bij een rechter-commissaris van instructie
- ▶ Het geeft de Aanklager de positie van **dominus litis**: leider van het proces van waarheidsvinding
- ▶ De Aanklager bepaalt de grondslag van de openbare terechtzitting via de tekst van de tenlastelegging
- ▶ Spanje, Portugal en Nederland verspreidden dit inquisitoriaal stelsel in Verre Oosten en het Aziatisch continent
- ▶ De rechter-commissaris is zelden onafhankelijk jegens de minister van justitie die ook het Openbaar Ministerie aanstuurt

The The Hague Invasion Act

- ▶ In 2002 nam het Congres de The Hague Invasion Act aan
- ▶ De president van de USA kan bij executive order Nederland binnenvallen indien ICC dwangmaatregelen treft ten laste van USA-militairen of daarmee geallieerde miliciens of militairen ter uitoefening van jurisdictie
- ▶ Het kan daartoe iedere ruimtelijkheid of gebouwelijkheid betreden, binnendringen of doorzoeken ook als deze immuniteit of exterritorialiteit genieten

Hier geldt het principe van “equality of states”: wat de USA mag, mogen andere staten ook

- ▶ Deze USA-wet moet gezien worden in het kader van de “war on terrorism” die startte na de Twin Towersbombings op 11 september 2001
- ▶ Maar deze link wordt in de wet zelf niet getrokken. Zij heeft nu een prestige-betekenis waarvan de USA zich nimmer zal distantieren
- ▶ De wet machtigt daarom de Russische Federatie evenzeer om tegen Den Haag op te treden

Daardoor wordt ICC extreem gepolitiseerd als afhankelijk van het gastland

- ▶ USA National Security Advisor John Bolton reageerde op een verzoek aan de Aanklager bij het ICC in april 2004 om een vooronderzoek in te stellen naar oorlogsmisdaden en misdrijven tegen de menselijkheid begaan door US-militairen in Afghaanse gevangenissen met de aanzegging dat Washington deze wet zou inzetten
- ▶ De wet machtigt tot “any means necessary” om de militairen hun immuniteit te gunnen

Staten, in gewapend conflict, kunnen zich dat ook aanmatigen

- ▶ China heeft extraterritoriale marine-eenheden in de vaart die de oorspronkelijke Chinese archipelgroepen in de Chinese Zee bewaken ter invasie
- ▶ Israël heeft dergelijke eenheden en afdelingen eveneens
- ▶ Putin wil een nieuwe territoriale demarcatie van de Russische Federatie
- ▶ Het Hof is dus geen rustig Haags bezit. Dit aspect werd bij het Hostarrangement niet officieel verdisconteerd

De jurisdictionele Driehoeksverhouding van ICC

- ▶ Het ICC is een zelfstandige jurisdictionele verdragsorganisatie
- ▶ Het geniet eigen rechtspersoonlijkheid
- ▶ De VN erkent het als tribunaal, maar de Veiligheidsraad kan strafvorderlijke acties van de Aanklager schorsen, opschorten en tijdelijk beperken naar tijd en plaats
- ▶ De oprichtende partijen, the Assembly of States Parties, kunnen de rechtsmacht van het ICC bij resolutie herdefiniëren op Ad Hoc basis. Dat kan ASP doen lós van het Statuut.

Berechting van Saddam Hoessein, Muhammed Q'Haddhaffi, Bashrir

- ▶ Wat in abstracto theoretisch kán, gebeurt natuurlijk niet automatisch
- ▶ Vooral niet als het gaat om staatshoofden, regeringsleiders, ministers, politici, militairen en hun experts die actuele doorzettingsmacht hebben
- ▶ Ook niet als er tegen hen een een “reasonable case” bestaat waarbij “prima facie evidence” over te leggen is en de tenlastelegging juridisch goed te formuleren is
- ▶ Meestal zijn deze personen militair, economisch of financieel geallieerd met één van de P-5-mogendheden in de Veiligheidsraad:
- ▶ De USA, de Russische Federatie, de Volksrepubliek China, Frankrijk of Groot-Brittannië, middellijk of onmiddellijk

De Veiligheidsraad zal altijd sturen

- ▶ Zelden zal dat zichtbaar of direct gebeuren
- ▶ De sturing zal zich eerst richten op de Aanklager
- ▶ Maar ook, mocht deze hardnekkig zijn, op de rechtsingangkamer die de indaging altijd moet bevestigen en op de rechters afzonderlijk
- ▶ Zeker, als de staten die zich tot het ICC wenden, “situaties” generiek en in abstracto onder de aandacht brengen van de Aanklager zonder personen en hun competenties te definiëren
- ▶ Bij de ASP zal deze druk ook worden uitgeoefend, waarbij staten die economisch of financieel afhankelijk zijn uiteraard binnen het quorum nauwelijks tegendruk kunnen of durven uit te oefenen
- ▶ Het vervolgingsbeleid zal daarom niet alleen opportunistisch zijn maar buitengewoon ingewikkelde en ondoorgrondelijke patronen vertonen
- ▶ Wie het Statuut doorgrondt, doorgrondt dat beleid nog niet.

Het gastland is faciliterende derde

- ▶ In Rome deed Nederland in juni 1998 een bid for justice ter vesting van ICC in Den Haag
- ▶ Daarmee werd al in 1993 begonnen toen Trinidad Tobago het voorstel deed in de General Assembly om ICC van de grond te tillen conform de karakteristieken-1946 van de ILC
- ▶ Destijds was de vooronderstelling dat ICC principaal lichaam zou zijn van de VN en dat het zijn acties zou verrichten op basis van hoofdstuk VII van het Charter zoals ICJ
- ▶ Het zou daarom mogen verlangen van alle partijen bij het Charter dat het onvoorwaardelijk rechtshulp zou verlenen ter effectuering van de ICC-jurisdictie.
- ▶ In 1998 bleek dat dat niet haalbaar was. Toch herzag Nederland zijn bieding in Rome NIET.

Het bod kwam vroeg te Rome: de tweede dag

- ▶ Het kabinet-Kok was diep overtuigd dat ICC een belangrijke factor zou worden in de doorontwikkeling van de nieuwe rechtsorde waarin de Angelsaksische wereld had gewonnen
- ▶ Merkwaardig genoeg ontwikkelde de USA juist nu op de valreep grondige bezwaren tegen ICC
- ▶ Waarbij China en Rusland zich tersluiks aansloten, maar ook Israël, Zuid-Korea en Aziatische staatjes in de gevarenzone van China
- ▶ Mr H.A.F.M. van Mierlo, Nederlands Minister van Buitenlandse Zaken
- ▶ a jolly good time

Den Haag werd verrijkt met weer een prestigieuze instelling

- ▶ ICC zou net zo iets zijn als het Internationaal Hof van Arbitrage, ICJ, de OPCW, EUROPOL, EUROJUST
- ▶ De lusten groot, de lasten licht, de zwarigheden voorzienbaar
- ▶ Accessoire organisaties als een Internationale Balie, een Internationale Rechtshogeschool, een International Criminal Law Network zouden de status verhogen
- ▶ Grondprijzen werden torenhoog

De Ad Hoc-sessies werden door Nederlanders voorgezeten

- ▶ De beslissende Ad Hoc-sessies werden voorgezeten door Nederlanders die deelden in de idee dat ICC de wereldgemeenschap tot grotere rechtsdensiteit zou stuwten
- ▶ Het jurisprudentieel areaal ervan zou vanzelf leiden tot een substantie recodificatie van gewoonterecht
- ▶ Dat het jurisdictieconflicten zou bevorderen omdat het eenzijdig westers georiënteerd was en bleef werd ontkend
- ▶ Als blijk werd de **The Hague Invasion-Act** weggelachen

Gastland neutraal

- ▶ Alleen maar faciliteren betreffende transport, ruimtelijke en gebouwelijke logistiek, nutsinstellingen, gezondheids- en interne veiligheidsvoorzieningen. De griffier moet deze opgeven of er mee instemmen. Transportmodaliteiten ten verzoeken van de griffie inwilligen ook bij transit. Catering door de griffie eventueel op bestelling. Alles op niet-compensabele voorschotsbasis. Bij meningsverschil arbitrage. Nergens zich mee bemoeien tenzij noodtoestand. Brand of voedselvergiftiging bij voorbeeld. De terreinen zijn niet exterritoriaal. Maar doe alsof het wél zo is. Leg alles vast in implementatie-arrangementen, eventueel achteraf. Alleen de griffie beschikt over herroeping immuniteiten en privileges. Alle risico voor het gastland.

Wat betekent deze gastland-neutraliteit precies?

- ▶ De vestiging van straftribunalen is nieuw: in 1993 zijn we er pas volkerenrechtelijke ervaring mee op gaan doen.
- ▶ Het ICTY is leidinggevend want dáár is deze neutraliteit ter openbare zitting aan de orde geweest in de zaken tegen Blascic, Milosevic, Karadzic en Mladic.
- ▶ Neurenberg lag in de Amerikaanse bezettingszone en was aan de USA-regeling bij militaire bezetting onderworpen.

De zaak Milosević kan leidraad zijn

- ▶ Milosević had de verkiezingen in Servië verloren. Zijn rivaal Djindjić wilde hem kwijt, want Milosević bleef ageren als volksheld. ICTY vroeg uitlevering in 2001. Een godsgeschenk. Slobodan werd met kop en kont ontvoerd naar Den Haag. Hij kreeg zelfs geen tijd om zich tot de Servische rechter te wenden. Van Aartsen was minister van Buitenlandse Zaken. Hij loofde deze snelle surrender. Dit was nog eens de bevordering van de internationale rechtsorde. Dat was NIET neutraal! Kok gaf ook een dergelijke verklaring af. Dat hoort een gastlandautoriteit niet te doen. De media blijven vrij. Die hoeven deze neutraliteit niet te betrachten. NPO hoort dat wel te doen, de Staatscourant óók. Zeker zo lang de zaak rechtsaanhangig is. Rutte houdt zich daar niet aan in het Ukraine-conflict.

Mensen met apparent authority mogen zich nooit over een aanhangige zaak uitlaten

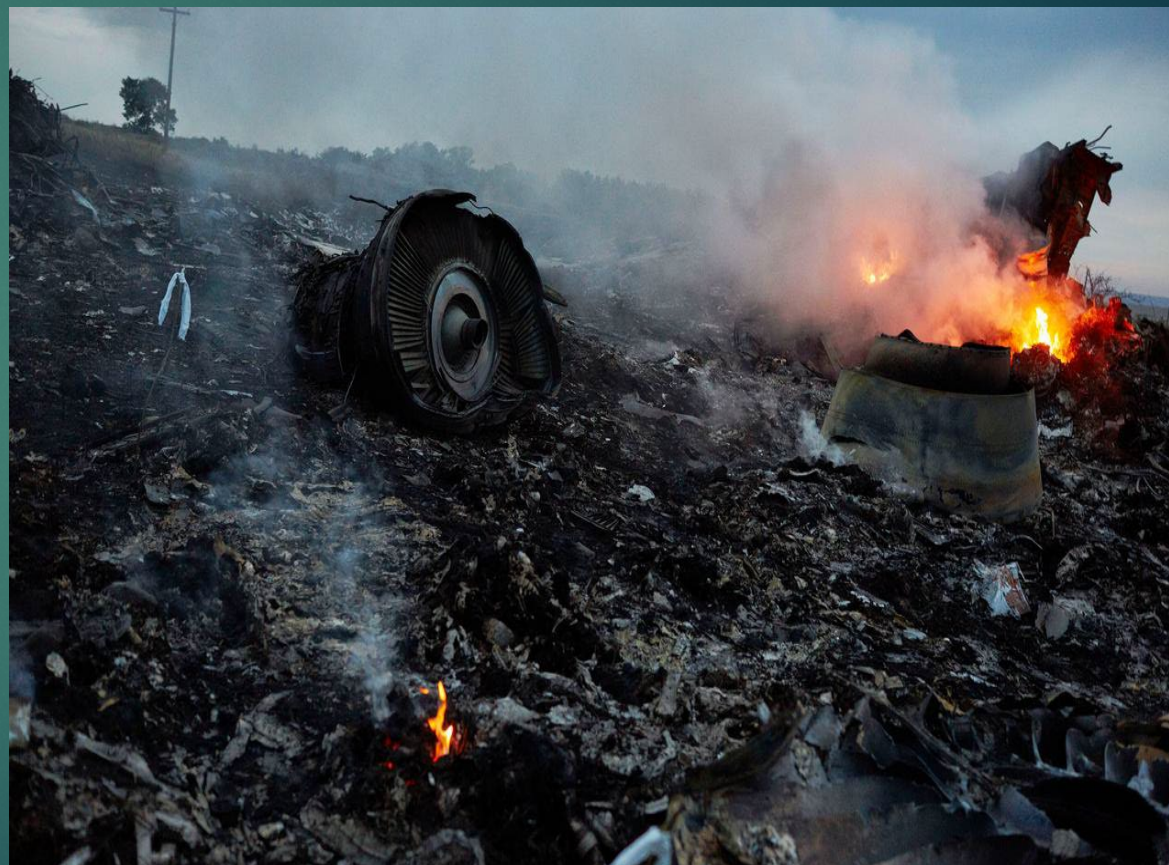
- ▶ Regeringsleiders hebben externe bindende bevoegdheid namens hun staat.
- ▶ Als Rutte zegt dat Nederland vriend is van de Ukraïne en hoort tot de familie van deze Slaven binnen het conflict, is hij niet neutraal. Dat WIL hij ook niet zijn op dat moment. Maar strijd met het **seatagreement** en diverse **hostarrangements** bestaat dan wel. Putin kan dat invoeren betreffende de legitimiteit van de **rechtsaanhangigheid** van de situatie in de Ukraïne. Dat kan de ontvankelijkheid van de Aanklager betreffen. Bij Milosević heeft zich dat meermalen voorgedaan.

© ANP / Bart Maat

Forensische assistentie voor ICC

- ▶ Een van de belangrijkste diensten die ICC bewezen kan worden is de uitvoering van forensische diensten waarom de Aanklager vraagt. Het NFI heeft in de opsporingsonderzoeken van ICTY een doorslaggevende rol gespeeld bij ballistisch en toxisch onderzoek, massa-exhumaties, frenologisch onderzoek, artillerie-herkenningen, post mortem identificaties etc. Het gaat om een instituut dat Rijksgelieerd is. Daarom moet het als neutrale expert geloofwaardig blijven ook als het onderzoek Nederlandse belangen raakt. Zoals bij het MH-17 onderzoek. De kwaliteit van NFI heeft bij het Romeinse *Bid for Justice* mede een rol gespeeld.

Het adversarial system: equality of arms

- ▶ Het ICC nam het Angelsaksisch model van ICTY over dat deze overnam van het Neurenbergtribunaal.
- ▶ Nadat de zaak ter openbare terechtzitting is uitgeroepen moeten Aanklager en Verdediging op gelijke voet beschikken over alle bewijsmateriaal. De inhoud ervan mag niet beperkt worden of onthouden, de vergaring ervan evenmin. De rechtshulp die staten hebben verleend moet getoetst kunnen worden op wetmatigheid, verdragsmatigheid, rechtmatigheid en principes van een behoorlijke procesorde.
- ▶ De neutrale opstelling van het gastland hoort daarop gericht te zijn en óók dat de verdachte zijn ideologische zienswijzen daaromtrent kan openbaren, zelfs als dat voor het gastland onoirbare propaganda schijnt. Bij Milosević heeft het daaraan geschorst. Hij kreeg geen gelegenheid uiteen te zetten waarom het ICTY deelde in een verkeerd rechtsmassief. Hoe verwerpelijk het gastland dat ook moge vinden, het mag daarin niet berusten. Overtuigingsdaders moeten ook hun verhaal kwijt kunnen. Göring kreeg die kans amper hoezeer Jackson, zijn opponent dat steeds trachtte te beletten.
- ▶ Dit is de prijs die een gastland moet betalen. Het haalde een juridische enclave binnen.

De Lockerbie-zaak als dry pilot

- Om te laten zien dat Nederland heel goed neutraal kan faciliteren biedt Kok aan in 1998 dat het een Schots Hof zal doen zetelen in Kamp van Zeist ter berechting van de Lockerbie-bombers die aan aanslag pleegden op de burgerluchtvaart boven het Schotse dorp Lockerbie. Dat gebeurde in 1988. Neutraliteit is het parool.

Als Nederland deze operatie vlekkeloos uitvoert mag het het ICC hebben.

- ▶ Het Hof zal Schots recht toepassen. Kamp van Zeist wordt een enclave binnen het Nederlandse recht, dat overigens wel toepasbaar en verbindend blijft. Nederland zal de beschuldigten overdragen. Het zal buiten alle procedures blijven en alle penitentiare voorzieningen herbergen in mobiele containers op het terrein van het kamp.

De proef slaagt. Nederland houdt volledig afstand als neutrale derde

- ▶ Het toont aan hoe belangrijk dat neutraliteitsbeginsel te dezen is.
- ▶ Daarzonder kan geen onpartijdige en a-politieke rechtsgang geborgd worden.
- ▶ Een internationaal hof kan alleen op die grondslag gelden als **trustee of legal mankind**
- ▶ Ook als het gaat om delicten die Nederland niet kent en niet wil kennen, zoals tampering with evidence and contempt of court.

ICC kent Angelsaksische uitgangspunten die Nederland verwierpt

- ▶ De verdachte kan in zijn eigen zaak onder ede optreden. Maar dan kan hij vervolgd worden voor meeneed.
- ▶ **Tampering with evidence** houdt in, dat iedere poging om bewijs te verbergen, te vervalsen of verkeerd te interpreteren strafbaar is.
- ▶ Verstekrecht is ontoelaatbaar.
- ▶ **Infringement on the administration of justice** is strafbaar. Ook door de verdachte begaan.

Het hosten van een internationaal tribunaal heeft een prijs

- ▶ Het kan terroristen naar Nederland trekken om de rechtspraak te frustreren
- ▶ Het brengt grote aantallen getuigen en slachtoffers aan die terstond asiel aanvragen
- ▶ Het kan leiden tot extreem vage gepolitiseerde beschuldigingen zoals **participation in a joint criminal enterprise, conspiracy to wage aggression**
- ▶ Het kan interventies in de binnenlandse politieke strijd van derde mogendheden nodig maken

